

KESKI-SUOMEN LIITTO

capful

Keski-Suomen skenaariot 2050

Skenaarioiden lukuohjeet

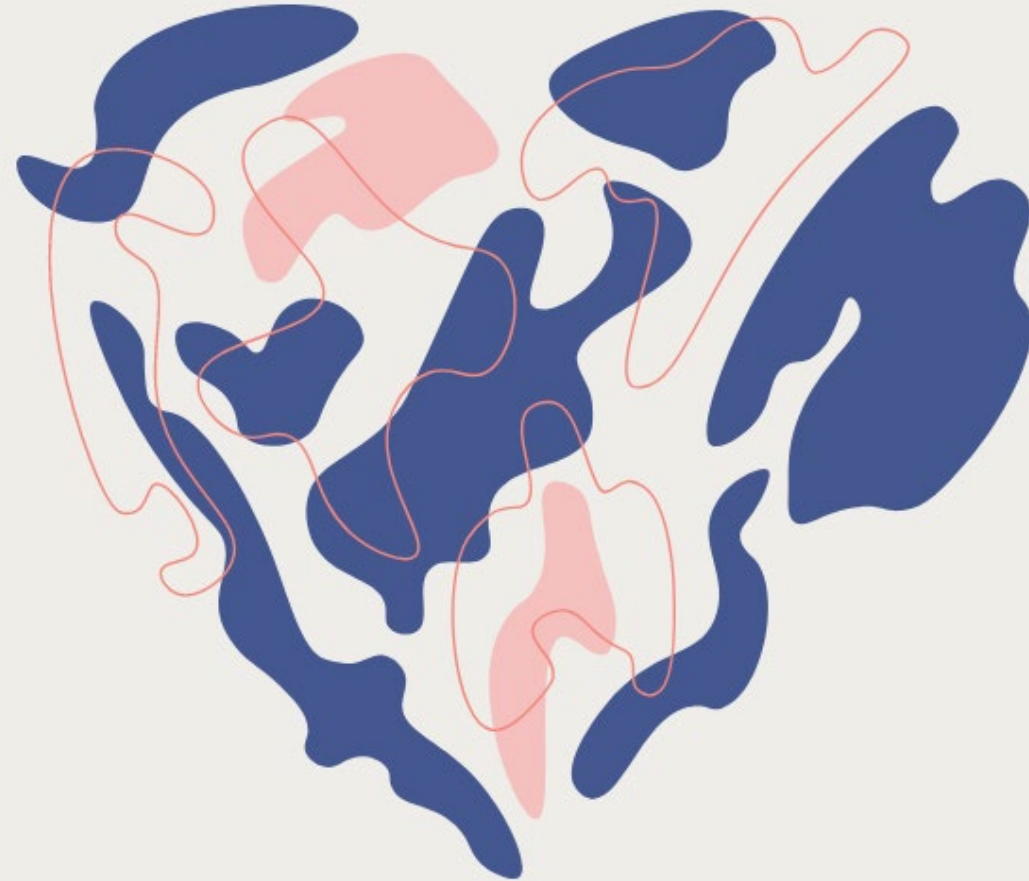
Seuraavilla sivuilla esiteltävät Keski-Suomen skenaariot ovat kuvauksia alueen ulkopuolisen toimintaympäristön vaihtoehtoisista tulevaisuuksista vuoteen 2050.

Skenaariotyössä on tunnistettu useita epävarmuustekijöitä, joiden vaihtoehtoisten tilojen hahmottamisen ja yhdistelemisen pohjalle skenaariot ovat rakentuneet. Tunnistettuja epävarmuustekijöitä ovat: geopolitiikka ja turvallisuus, ilmastonmuutos ja luontokadon eteneminen, digitalisaatio ja teknologian kehitys, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen edellytykset, aluerakenne, työn tekeminen ja työvoiman liikkuvuus, oppimisen muutos ja arvojen muutos.

Lisäksi jokaisessa skenaariossa on huomioitu läpileikkaavina trendeinä väestön ikääntyminen ja demografiset muutokset, työn murros, ilmastonmuutos, energiamurros, kehittyvät teknologiat, digitalisaatio ja datan määrän kasvu.

Skenaariotyön avulla ei ole pyritty yhden todennäköisimmän tulevaisuuden ennustamiseen. Skenaarioiden pohjalta ei yritetä väittää, mitä tulee varmasti tapahtumaan toimintaympäristössä vaan niiden tarkoituksena on vahvistaa edellytyksiä ymmärtää ajankohtaisia ilmiöitä ja niiden vaihtoehtoisia kehityskulkuja sekä parantaa alueen toimijoiden reagointikykyä ja muutosvalmiutta.

Kuvatut skenaariot voivat tuntua enemmän tai vähemmän todennäköisiltä. Tarkoitus ei kuitenkaan ole valita yhtä skenaariota muiden joukosta asettamalla skenaarioita todennäköisyys- tai preferenssijärjestykseen, vaan tarkastella skenaarioiden muodostamaa kokonaisuutta. Tulevaisuudessa todentuvat tapahtumakulut ovat usein yhdistelmiä eri skenaarioista.

Projektin vaiheet

Keski-Suomen skenaariot

KESKI-SUOMEN LIITTO

TOUKOKUU	TOUKOKUU	TOUKOKUU	KESÄKUU	ELOKUU	ELOKUU	SYYSKUU	LOKAKUU
Projektiryhmä Kysely	Analyysit, kyselyn purku	Projektiryhmä	Projektiryhmä	Työpaja	Projektiryhmä	Työpaja	Projektiryhmä
Projektin kick-off	Tiedonhankinta	Keskeiset teemat ja epävarmuustekijät	Skenaarioiden luonnokset	Skenaarioiden rakenne ja kehityskulut	Skenaarioiden kuvaaminen ja konkretisointi	Skenaarioiden vaikutukset	Tulokset ja johtopäätökset
Projektiryhmä 1 <ul style="list-style-type: none"> Projektin fokus ja keskeiset kysymykset Lähtökohtien, tavoitteiden, sisällön ja käytettävissä olevan materiaalin määrittäminen Kokousten aikataulutus Projektin aikataulusta, raportoinnista ja dokumentoinnista sopiminen Skenaariokyselyn suunnittelu 	<ul style="list-style-type: none"> Skenaariokyselyn toteutus ja vastausten analysointi <ul style="list-style-type: none"> Toimintaympäristön kohtalonkysymykset Toimintaympäristön muutostekijät Muutostekijöiden vaikuttavuus-epävarmuus -analyysi Kyselyn tulosten täydentäminen tausta-aineistoilla ja tiedonhauilla 	Projektiryhmä 2 <ul style="list-style-type: none"> Tiedonhankinnan tulosten esittely ja jatkojalostaminen Epävarmuus-tekijöiden valinta tulevaisuustaulukkoa varten Tulevaisuustaulukko: kehitysvaihtoehtojen kuvaaminen 	Projektiryhmä 3 <ul style="list-style-type: none"> Muokattu ja rikastettu tulevaisuustaulukko Epävarmuustekijät ja niiden kehitysvaihtoehdot Skenaarioissa huomioitavat trendit Työpaja 1:n sisällön tarkempi suunnittelu Skenaariologiikan valinta ja skenaarioluonnosten rakentaminen Scenario Builder™ avulla 	Työpaja 1 <ul style="list-style-type: none"> Skenaarioiden logiikat ja ominaispiirteet Skenaarioluonnosten esittely ja arviointi Skenaarioiden kehityspolkujen kuvaus ja keskeisten tapahtumien syy-seuraussuhteet Skenaarioiden nimeäminen ja kiteytykset 	Projektiryhmä 4 <ul style="list-style-type: none"> Skenaarioanalyysien jatkotyöstäminen workshop 1:n tuotosten pohjalta Skenaarioiden tarinallistaminen ja havainnollistaminen Skenaarioiden konkretisoinnit 	Työpaja 2 <ul style="list-style-type: none"> Skenaarioiden vaikutukset Keski-Suomelle Skenaarioiden uhat ja mahdollisuudet Keski-Suomelle Skenaariokohtaiset toimenpiteet 	Projektiryhmä 5 <ul style="list-style-type: none"> Skenaariotyön havainnot ja johtopäätökset Skenaarioista riippumattomat, välttämättömät toimenpiteet Skenaarioiden toteutumisen seurannan malli Tulosten hyödyntäminen ja jatkotoimenpiteet Havainnollinen yhteenveto projektin tuloksista ja loppuraportti
To 4.5. klo 10-12	Vko 19-20	To 25.5. klo 12-15	Ke 21.6. klo 9-12	Ti 22.8. klo 12-16	Ma 28.8. klo 12-15	To 21.9. klo 12-16	To 5.10. klo 12-15

Skenaarioissa huomioitavat trendit

KESKI-SUOMEN LIITTO

Väestön ikääntyminen ja demografiset muutokset

- Suomessa ennusteen mukaan nettomaahanmuutto ylläpitäisi väkiluvun kasvua vuoteen 2034 saakka, jolloin maamme väkiluku olisi 5,6 miljoonaa henkilöä. Tämän jälkeen väkiluku kääntyisi laskuun ja 2050-luvulla maamme väkiluku olisi jo nykyistä pienempi. Vuoden 2060 väkiluku olisi Suomessa 5,45 miljoonaa henkilöä.
- Ennusteiden mukaan vuonna 2050 Suomessa tulee olemaan yli 660 000 65–74-vuotiasta, lähes 540 000 75–84-vuotiasta ja 380 000 85 vuotta täyttänyttä ihmistä. Vuonna 2050 eläkeikäisten osuus väestöstä on Suomessa hivenen pienempi kuin EU:ssa.

Työn murros

- Työtehtävät, työn tekemisen tavat ja työsuhteet ovat muutoksessa. Keikkatalous jatkaa kasvuaan, lyhytaikaiset tai freelance-työt yleistyvät. Työtehtävät ja ammatit voivat vaihtua useaan kertaan työuran aikana.
- Digitalisaation, tekoälyn ja alustatalouden sekä automaation ja robotisaation myötä manuaalisia työtehtäviä katoaa. Luovuuden, tunneälyn ja ongelmanratkaisukyvyyn merkitys kasvavat automaation ottaessa haltuunsa rutiinitehtäviä.

Ilmastonmuutos

- Ilman hiilidioksidipitoisuus kasvaa vähintään vuoteen 2030 ja ilmasto jatkaa lämpenemistään.
- Ilmaston lämpenemisen, luonnon monimuotoisuuden kuihtumisen ja resurssien ylikulutuksen vaikutuksia nähdään kaikkialla. Sään ääri-ilmiöt, kuten helleaallot, rankkasateet ja tulvat yleistyvät ympäri maailmaa.
- Ennusteet ilmastopakolaisten määrästä vaihtelevat. YK:n arvioiden mukaan ilmastopakolaisia voi v. 2050 olla jopa miljardi. Yleisimmät arviot liikkuvat 200 miljoonan ympärillä.

Energiamurros

- Siirtyminen uusiutuviin energialähteisiin kiihtyy. Aurinko- ja tuulivoiman käyttö yleistyy ja niiden varastointiin liittyvä akkuteknologia kehitty vauhdilla. Paljon odotuksia kohdistuu vetytalouteen.
- Samalla energiantuotanto hajautuu, kun yhä useampi kansalainen tuottaa itse energiaa ja myy itseltään ylijäävään osan muille.
- Ilmastopaneelin selvityksen mukaan Suomen päästöjä voitaisiin leikata jopa 95 prosenttia sähköistymisen avulla vuoteen 2050 mennessä.

Kehittyvät teknologiat, digitalisaatio ja datan määrän kasvu

- Digitalisaatio ja teknologian kehitys etenee, vaikka tämän seurauksiin liittyy epävarmuutta.
- Tekoäly, pilvipalvelut, robotisaatio ja automatisaatio luovat laajalti mahdollisuuksia. 5G ja kvanttilaskennan kehityksessä on merkittävä potentiaali.
- Datan määrä ja täsmällisyys parantuvat. Rajoja teknologioiden hyödyntämiseen ja datan keruuseen asettavat lakien ja sääntelyn lisäksi myös eettiset näkökulmat.

Toimintaympäristön kohtalonkysymykset

KESKI-SUOMEN LIITTO

Geopolitiikka ja ulkoiset uhat

- Miten suurvaltasuhteet kehittyvät?
- Miten sodat ja konfliktit kehittyvät?
- Miten EU kehittyy? Säilyykö Euroopan yhtenäisyys?
- Minkälainen vaikutus mahdollisilla uusilla kriiseillä on toimintaympäristöön?
- Onko Suomessa turvallista?

Talouskehitys

- Miten maailmantalouden tila ja globaalit talouskriisit vaikuttavat Suomeen?
- Miten Suomen talous kehittyy vuoteen 2050?

Politiikka ja yhteiskunta

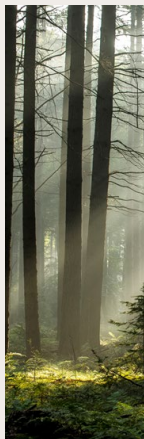
- Mihin suuntaan Suomi menee poliittisesti?
- Mihin suuntaan arvot muuttuvat? Tapahtuuko polarisaatiota?
- Pystymmekö säilyttämään hyvinvointivaltion ja länsimaisen demokraattisen järjestelmän Suomessa?
- Mihin suuntautuu muuttoliike?

Teknologian kehitys

- Minkälaisia uusia ja mahdollisuuksia uudet teknologiat tuovat?
- Miten tekoälyn kehittyminen vaikuttaa?
- Miten teknologian kehitys vaikuttaa työllisyyteen?
- Missä määrin ihmistyötä korvataan?

Ilmasto ja vihreä siirtymä

- Miten vihreä siirtymä toteutetaan ja millaisia haasteita siitä syntyy?
- Miten ilmastokriisi ja vihreä siirtymä vaikuttaa yhteiskuntaan ja talouteen?
- Mitä toimia tarvitaan ilmastomuutoksen ja luontokadon pysäyttämiseksi?

Teollisuus ja yrittäjyys

- Mitkä ovat kasvavia toimialoja?
- Mikä teollisuuden ala on vetovoimaisin tai elinvoimaisin 2050?
- Mihin Keski-Suomen metsiä ja puuvarantoa käytetään tulevaisuudessa?
- Miten kiinnostus yrittäjyyteen kehittyy Suomessa?

Työvoima ja väestö

- Miten osaajapula kehittyy ja miten sitä pyritään ratkaisemaan?
- Minkälaista osaamista tarvitaan tulevaisuudessa?
- Miten Suomi pärjää kansainvälisessä kilpailussa osaajista?
- Millainen on Suomen väestöpohja 2050?

Tulevaisuustaulukko

KESKI-SUOMEN LIITTO

Geopolitiikka ja turvallisuus	Ilmastonmuutos ja luontokato	Digitalisaatio ja teknologian kehitys	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen edellytykset	Aluerakenne	Työn tekeminen ja työvoiman liikkuvuus	Oppimisen muutos	Arvojen muutos
Avoin globaali talous, vakaa turvallisuusympäristö	Kansainvälinen yhteistyö kriisin taltuttamiseksi	Vastaisku, työelämän asteittainen muutos	Ennakoivaa terveydenhuoltoa EU:n terveysdataa hyödyntämällä	Kasvukolmio imee väestön	Työ 3.0 - Globaalisti toimivat alustat ja työmarkkinat	Rahoitus kiristyy, kohtaanto-ongelma haastaa koulutuksen	Hyperindividualismi
Kilpailevien blokkien talous, uusi rautaesirippu	Alueelliset ratkaisut ympäristökriisiin	Tekoälystä jokapäiväinen ystävä, hallittu muutos	Julkinen sektori supistuu, suuryritysten hyvinvointipalvelut tukevat terveydenhuoltoa ja koulutusta	Kaupunki-keskusten voimalla	EU:n yhteiset työmarkkinat	Julkisen rahoituksen määrä pysyy vakaana, oppilaitokset erikoistuvat	Kollektivismi ja julkinen intressi
Kääntyminen sisäänpäin, EU:n hajaannus	Kansallinen opportunisti	Hyper-automatisaatio luo menestyjät ja häviäjät	Hyvinvointi laskee ja eriarvoistuu	Tasapainotettu kehitys	Paikalliset käytännöt ja perinteiset työsuhteet	Yksityisen rahoituksen määrä lisääntyy, mikro-osaamisportfoliot yleistyvät	Polarisaatio

Keski-Suomen skenaariot 2050

Tiivistelmä

YRITYSVALLAN NOUSU JA LUOKKAYHTEISKUNNAN PALUU

Kuvittele maailma, jossa turvallisuustilanne parantuu, kauppaa rajoittavia esteitä poistetaan ja maailmantalouden kasvu pysyy vakaana. Suuryritysten kasvava vaikutusvalta vaikuttaa kansainvälisen päätöksenteon dynamiikkaan ja monessa läntisessä yhteiskunnassa vallitsee vain muodollisesti demokraattinen hallintomalli. Suuryritykset tarjoavat työntekijöilleen sekä näiden perheille laajasti erilaisia peruspalveluita, kuten terveys- ja sosiaalipalveluita, koulutusta, lastenhoitoa ja jopa asumista. Vain osa löytää paikkansa uudistuneessa työelämässä ja yksilöt, joilla ei ole tarjota työmarkkinoille erityyppisiä erityyppisiä, elävät perustulon varassa.

Kuvittele Keski-Suomi, jossa muutamalle paikalliselle yritykselle on syntynyt mahdollisuus hyötyä globaalien suuryritysten kasvavasta kysynnästä. Keski-Suomea kuitenkin vaivaa korkea työttömyys ja työn polarisoituminen automatisoitumisen myötä.

TASAPAINOTTELUA KAKSINAPAISESSA MAAILMASSA

Kuvittele maailma, jossa demokraattisten ja autoritaaristen valtioiden välinen kuilu on syventynyt ja blokkeihin jakautuneen globaalien talouden kasvu on tasaista, mutta hidasta. EU on ottanut aktiivisen roolin jäsenmaidensa talouspolitiikasta, tavoitteenaan varmistaa Euroopan kilpailukyky. EU:n merkitys on korostunut myös Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, ja presidentin rooli on muotoutunut aiempaa enemmän muodolliseksi. EU on tiivistänyt yhteistyötään myös osaan Afrikan maihin, joissa vastustus Kiinan valtapyrkimyksiä kohtaan on lisääntynyt.

Kuvittele Keski-Suomi, jonne on syntynyt kyber- ja puolustusteollisuuden keskittymiä, jotka ovat houkutteleet korkean osaamisen yrityksiä, innovaatioita ja erikoistunutta työvoimaa alueelle. Tätä kasvua ja kehitystä on edelleen vahvistanut Naton pysyvä tukikohta alueella.

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ KURJISTUVASSA EUROOPASSA

Kuvittele maailma, jossa demokratian periaatteet ovat monissa maissa murenemassa, ja autoritaariset hallintomallit saavat jalansijaa. USA on kääntänyt selkänsä Euroopalle ja käy omaa taistoaan Kiinan kanssa "America first" -periaatteella. Kiina on astunut rohkeasti kansainvälisen näyttämön eturiviin, kasvattaen taloudellista, poliittista ja sotilaallista vaikutusvaltaansa. Suurvaltopolitiikan muutokset ovat johtaneet siihen, että monet Euroopan maat suuntaavat katseensa sisäänpäin. Kuitenkin Pohjoismaissa yhteistyö on voimakasta kaikilla alueilla ja vientiä harjoitetaan naapurimaiden kesken.

Kuvittele Keski-Suomi, jossa yritysten kysyntä keskittyy kotimaan markkinoiden lisäksi muihin Pohjoismaihin. Maatalouden merkitys on kasvanut huoltovarmuuden näkökulmasta ja vihreän energian tuotannosta on kasvanut merkittävä teollisuuden ala.

Keski-Suomen skenaariot 2050

Kiteytys

YRITYSVALLAN NOUSU JA LUOKKAYHTEISKUNNAN PALUU

- Avoin globaali talous, valta keskittyy globaaleille suuryrityksille
 - Vakaa turvallisuustilanne
- Vihreä siirtymä etenee suuryritysten johdolla
- Merkittäviä teknologisia läpimurtoja, ei sääntelyä
 - Hyperautomatisaatio johtaa rakenteelliseen työttömyyteen, perustulo laajasti käytössä
- Julkinen sektori supistuu, suuryritysten hyvinvointipalvelut tukevat terveydenhuoltoa ja koulutusta

TASAPAINOTTELUA KAKSINAPAISESSA MAAILMASSA

- Kilpailevien blokkien talous, länsi yhtenäinen
- Vahva EU on vähentänyt merkittävästi kansallista päätäntävaltaa
- Alueelliset ratkaisut ympäristökriisiin
 - EU:n pyrkii omavaraisuuteen, teknologiainnovaatioiden painopiste Aasiassa
- Korkean jalostusasteen tuotteiden ja teknologioiden vientimarkkinat
- Ennakoivaa terveydenhuoltoa EU:n terveysdataa hyödyntämällä

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ KURJISTUVASSA EUROOPASSA

- Konfliktinen maailma ja kiristynyt turvallisuustilanne
- Hajanainen länsi, Kiinan vaikutusvalta vahvistuu
- Useat demokraattiset valtiot siirtyneet kohti autoritaarista hallintomallia
- Pohjoismainen yhteistyö on voimakasta kaikilla alueilla ja vientiä harjoitetaan naapurimaiden kesken
- Työelämän muutos kokee vastaiskun
 - Hyvinvointi laskee ja eriarvoistuu

YRITYSVALLAN NOUSU JA LUOKKAYHTEISKUNNAN PALUU

Valta	Valta keskittyy globaaleille suuryrityksille ja hypertuottavalle eliitille
Ympäristö	Kohti kestäväää tasapainoa suuryritysten johdolla
Teknologia	Merkittäviä teknologisia läpimurtoja, ei sääntelyä
Hyvinvointi	Julkinen sektori supistuu, suuryritysten hyvinvointipalvelut tukevat terveydenhuoltoa ja koulutusta

Tunnelma Café Aallossa on perinteitä kunnioittava. Entinen yliopistorakennus uhkui tieteen henkeä, vaikka yliopiston toiminta on supistunut palvelemaan lähinnä Keski-Suomen yritysten tarvetta huippuosajista. Krishna, joka on asunut Jyväskylässä kolmisen kuukautta, nostaa katseensa teekupistaan katsellen Jaskaa. ”Onko Jyväskylässä aina ollut näin paljon ulkomaalaisia? Tämähän muistuttaa San Franciscoa.” ”No ei”, vastaa Jaska. ”Tämä kansainvälistyminen alkoi todenteolla vasta noin 20 vuotta sitten. Ukrainan sodan ja Ukrainan jälleenrakentamisen myötä sekä sen aikaisten jännitteiden takia monen maan kassat olivat aika tyhjiä, minkä vuoksi Thatcherilainen ajatusmalli julkisen sektorin minimoimiseksi sai uutta ilmaa siipiensä alle. Yritysmaailma otti suuremman roolin, globaalit jätit edesauttoivat omilla panostuksillaan, ja valtiot sekä blokit eivät lisänneet kansainvälistä kitkaa vaan päinvastoin. Yritysten pyrkimykset ennustettavaan toimintaympäristöön ovat myös edesauttaneet taistelua ilmastomuutosta vastaan. Osa suomalaisista yrityksistä, mukaan lukien täällä Keski-Suomessa, oli yhteisten ponnistelujen kautta luonut aseman luotettavina yhteistyökumppaneina ja alihankkijoina globaaleissa verkostoissa. Sen myötä tarvittiin enemmän osaajia, jotka olivat sekä huippuammattilaisia että ajatusmaailmaltaan globaaleja. Riittävästi niitä ei ollut täällä, minkä vuoksi verkostojen kautta ”teikäläisiä” tuli tänne yhä enemmän. Valitettavasti te olette vähän tällaisia nomadeja, jotka muuttavat työn mukana. Harva jää asumaan tänne kauniiseen Keski-Suomeen pidemmäksi aikaa, vaikka yritykset ovat panostaneet paljon kouluihin ja terveydenhuoltoon, vähän vanhan ruukkilogiikan mukaisesti. Meidän kiertotalouden yritykset ovat maailmanluokkaa, mutta valitettavasti huippuosajiakin kierrätetään.”

”Oletko muuten Krishna käynyt kiertelemässä Keski-Suomea?” ”Olin kyllä kollegan kanssa katsomassa paikkoja. Hyvin kaunista, mutta autiota. Enimmäkseen vanhoja ihmisiä, ei juuri lapsia. Eivätkä rakennuksetkaan näyttäneet huolletuilta. Kun eräässä paikassa kysyin, missä ollaan, niin minulle kerrottiin, että paikkakunta oli ennen jotain, mitä kutsuttiin kunnaksi, mutta kuntia ei enää ole, kaikki palvelut hoidetaan nykyään etänä.” ”Kyllähän se on Jyväskylässäkin samalla tavalla, opiskelijoita on vähän, Seminaarinmäkikin on aika kolikko paikka, paitsi tämä Café Aalto.” Kahvilan yhdestä nurkasta kuuluu perinteistä suomalaista pahan mielen ilmaisua. ”Älä piittaa siitä”, sanoo Jaska. ”Siinä on joukko työttömiksi jääneitä, koska eivät halunneet uudelleen kouluttautua toisiin ammatteihin. Perusturva on kuitenkin riittävällä tasolla, jotta he pystyvät jatkamaan menneiden aikojen ihannointia ja valittamaan nykyämenosta. Onneksi työttömien määrä, vaikka se on korkea, ei enää kasva, kun syntyvyys on niin alhainen, ja yritykset pitävät huolta siitä, että Keski-Suomen nuoret, joilla on potentiaalia ja halukkuutta, saavat koulutuksen ja työpaikan.”

YRITYSVALLAN NOUSU JA LUOKKAYHTEISKUNNAN PALUU

GEOPOLITIikka, TURVALLISUUS JA TALOUS

- Globaalit kriisit ovat toimineet sysäyksenä yhteiskuntien tiiviimmälle kansainväliselle yhteistyölle. Turvallisuustilanne parantuu läntisen ja itäisen maailman välisten jännitteiden vähentyessä. Kauppaa rajoittavia esteitä poistetaan, avaten tietä vapaammalle kaupankäynnille. Maailmantalouden kasvu pysyy vakaana. Suomalaisilla vientiyrityksillä on suotuisat toimintamahdollisuudet. Suuryritysten kasvava vaikutusvalta vaikuttaa kansainvälisen päätöksenteon dynamiikkaan. Monessa läntisessä yhteiskunnassa vallitsee muodollisesti demokraattinen hallintomalli, käytännössä suuryritysten tahtotilalla on merkittävä vaikutus päätöksentekoon. Tämä on johtanut tilanteisiin, joissa kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon ovat heikentyneet ja päätökset suosivat suuryritysten etuja.
- **KESKI-SUOMI:** Vakaa turvallisuustilanne ja maailmantalouden kasvu ylläpitää Keski-Suomen vientiyritysten hyviä toimintamahdollisuuksia globaalien suuryritysten alihankkijoina. Kova kilpailu on ajanut alas monia yrityksiä, mutta muutamalle paikallisille yritykselle on syntynyt mahdollisuus laajentua ja hyötyä globaalien suuryritysten kasvavasta kysynnästä. Bio- ja kiertotalous ovat osaamisalueita, joista maailmalla on kysyntää. Myös kyberturvallisuusala on edelleen merkittävä, vaikka monet ulkoiset turvallisuusuhkat ovatkin vähentyneet.

ILMASTONMUUTOS JA VIHREÄ SIIRTYMÄ

- Kansainvälisten suuryritysten johdolla edistetään pyrkimystä hillitä ilmastonmuutosta kohti kestäväää tasapainoa. Erityisesti läntisessä maailmassa lainsäädäntö tukee vihreää siirtymää. Suuryritysten vaikutus näkyy selkeästi koko arvoketjun vastuullisuudessa, näiden asettaessa tiukkoja ympäristöstandardeja omille alihankkijoilleen ja kumppaneilleen. Ilmastopakolaisuus kasvaa tasaisesti ja tähän etsitään ratkaisuja kansainvälisellä tasolla samalla kun tuetaan kehittyviä maita paikallisesti. Kulutus suuntautuu enemmän yhteisomistajuuteen ja alustatalouteen. Resurssien jakaminen on yleistä niin yritysten kuin yksilöiden keskuudessa. Yksilöiden hiilijalanjäljen arvioinnista ja päästökaupasta on tullut yleinen käytäntö, myös ympäristöystävällisistä teoista palkitaan.
- **KESKI-SUOMI:** Kiertotalous on yksi merkittävimmistä elinkeinosektoreista Keski-Suomessa. Keski-Suomen Circular Economy OY palkitaan Shanghaissa kierrätystalouden maailmankonferenssissa kultaisella kunniakirjalla kierrätystoiminnan edelläkävijänä. Digiyhteyksien valmiudet ovat kattavat läpi koko maakunnan, jonka myötä palvelut, työn tekeminen ja opiskelu tapahtuvat enemmässä määrin digitaalisilla alustoilla. Keski-Suomen asutuskeskuksissa toimii sähkökulkupelien yhteiskäyttömekanismat, mikä heijastaa alueen edistyksellistä suhtautumista kestävään liikkuvuuteen.

TEKNOLOGIAKEHITYS JA TYÖELÄMÄ

- Radikaali digitaalinen ja teknologiakehitys mullistavat työelämän perusteellisesti. Tämä kehitys mahdollistaa ihmistyön merkittävän vähentämisen kaikilla aloilla ja kaikilla tasoilla. Vain osa löytää paikkansa uudistuneessa työelämässä ja yksilöt, joilla ei ole tarjota työmarkkinoille erityosaamista, elävät perustulon, matalapalkkaisten pätkätoiden ja yhteiskunnan tarjoamien minimipalveluiden varassa. Globaalilla tasolla eniten taloudellista arvoa tuottavat suuryrityksissä työskentelevä hypertuottava joukko asiantuntijoita. Datan omistajuus siirtyy enemmän yksilöille, kuitenkin monelle oman datan jakaminen on välttämättömyys, mikäli hyödykkeitä ja palveluita haluaa hyödyntää ilmaiseksi. Arvostus ihmistyötä kohtaan kasvaa palvelusektorilla, ihmisen tarjoamasta asiakaspalvelusta maksetaan premium-hintaa.
- **KESKI-SUOMI:** Keski-Suomea vaivaa korkea työttömyys ja työn polarisoituminen yhteiskunnan teknologisoitumisen ja automatisoitumisen myötä. Alueella on sekä korkean että matalan osaamis- ja palkkatason työtehtäviä. Myös osa työtehtävistä, jotka vaativat ihmisen mielen- ja kädentaitoja, on nostanut arvostustaan ja johtanut näiden palkkatason nousuun.

SKENAARION KITEYTYS

- Avoin globaali talous, suuryritysten voittokulku
- Vakaa turvallisuustilanne
- Vihreä siirtymä etenee suuryritysten johdolla
- Merkittäviä teknologisia läpimurtoja, ei sääntelyä
- Hyperautomatisaatio johtaa rakenteelliseen työttömyyteen
- Perustulo laajasti käytössä
- Julkinen sektori supistuu, terveyserot lisääntyvät.

YRITYSVALLAN NOUSU JA LUOKKAYHTEISKUNNAN PALUU

VÄESTÖ- JA ALUERAKENNE

- Työntekijöiden vapaa liikkuvuus johtaa aivovuotoon niiden maiden ja alueiden eduksi, jotka pystyvät tarjoamaan houkuttelevia elinolosuhteita ja elämyksiä. Suomeen veroja maksavista huippuosaajista osa asuu ulkomailla, ja vastaavasti Suomessa asuu joukko ihmisiä, jotka eivät työskentele Suomessa toimivalle työnantajalle. Työvoiman liikkuvuus on korkealla tasolla. Kaupungistuminen etenee ja väestö pakkautuu Etelä-Suomen kasvukolmion alueelle työn, opiskelun ja palveluiden perässä, sekä muutamaun kaupunkikeskukseen, joissa toimii suuryritysten alihankkijoita.
- **KESKI-SUOMI:** Syntyvyys on jäänyt matalalle tasolle, sillä monet perustulolla elävät eivät pidä perheen perustamista taloudellisesti järkevänä vaihtoehtona. Maahanmuuttopolitiikka vahvistaa lähinnä Jyväskylän kasvua painopisteen siirtyessä huippuosaajien houkutteluun. Suomen pohjoista sijaintia onnistutaan hyödyntämään maantiedemarkkinoinnissa Etelä-Euroopan kärsiessä tukahduttavista helleaalloista. Lisäksi Keski-Suomen puhtaus ja vahva sitoutuminen vastuullisuuteen toimivat vetovoimatekijöinä.

HYVINVOINTI

- Suuryritykset tarjoavat työntekijöilleen sekä näiden perheille laajasti erilaisia peruspalveluita, kuten terveys- ja sosiaalipalveluita, koulutusta, lastenhoitoa ja jopa asumista. Terveys- ja hyvinvointipuolella keskiössä on Global Health Ltd:n tuottama maanlaajuinen Sote 3.0 palvelu, jossa yliopistolliset keskussairaalat ja yksityiset terveydenhuollon yritykset tekevät yhteistyötä. Itsediagnostiikan merkitys on suuri. Kaikilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta kalliisiin erikoishoitoihin sairastuessaan, jonka vuoksi terveyserot lisääntyvät.
- **KESKI-SUOMI:** Maantieteellinen kattavuus parantuu teknologioiden ja etävastaanottojen parantuessa ja tällä pyritään mahdollistamaan myös Keski-Suomessa palveluiden saatavuus.

KOULUTUS JA OPPIMINEN

- Yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöllä ylläpidetään yleissivistävä ilmainen peruskoulutus, jolla pyritään varmistamaan yhteiskunnan pitkäkestoinen hyvinvointi. Taso ei kuitenkaan enää vastaa menneiden vuosien huippua. Korkeakoulusektori on supistunut ja erikoistunut ja opetus- ja tutkimustyö tehdään lisääntyvästi yhteistyössä kansainvälisten suuryrityksen kanssa. Kyläkoulut on lakkautettu. Korkea- ja ammattikoulut tarjoavat huippuosaamista ainoastaan lahjakkaimmille ja moni pääsee jatko-opiskelemaan vain yritysten tarjoamien stipendien turvin. Moni hakeutuukin opiskelemaan kansainvälisille online-yliopistoille ja verkkokursseille. Työttömille annetaan mahdollisuus koulutukseen koulutussetelien kautta, mutta niiden käyttö on rajattua. Koulutuksen tavoitteena ei ole ainoastaan auttaa työpaikan saamisessa, vaan myös torjua työttömyyden aiheuttamia addiktiivisia ongelmia, jotka ovat kasvaneet merkittäviksi yhteiskunnallisiksi uhiksi.
- **KESKI-SUOMI:** Maakunnan koulutustaso on matalahkolla tasolla. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen koulutustarjonta on suppea. Yritysten tilaamat koulutusohjelmat ovat merkittävässä roolissa. Suuri osa maakunnan nuorista opiskelee Etelä-Suomessa tai ulkomailla.

ARVOT JA ARKI

- Identiteetti ja arvopohja rakentuvat voimakkaammin globaalien vaikuttajien ja tapahtumien pohjalta eikä niinkään kansallisen identiteetin tai työelämän kautta. Markkinoiden liberalisointi ja kuluttajan oman vapauden ja vastuun merkitys korostuu sääntelyn ollessa vähäistä. Yritysten sosiaalinen vastuu korostuu. Yksilöistä jotka eivät kykene orientoitumaan mahdollisuuksien maailmassa tulee välinputoajia.
- **KESKI-SUOMI:** Elämä Keski-Suomessa on polarisoitunutta, teknologiayritykset ovat tuoneet arkeen mutkattomuutta, mutta palvelee erityisesti varakkaan eliitin tarpeita. Aktiiviset keskisuomalaiset, jotka eivät ole työelämän huippuosaajien joukossa, löytävät lisää merkitystä elämään uusien "Bon voyage" hankkeiden kautta. Ne vievät osallistujia henkiselle matkalle missä mm. yhdistetään luonto, luovuus ja kansainvälisyys uuden minän vahvistamiseksi keskisuomalaisessa yhä monikuluttuuremmissa arjessa.

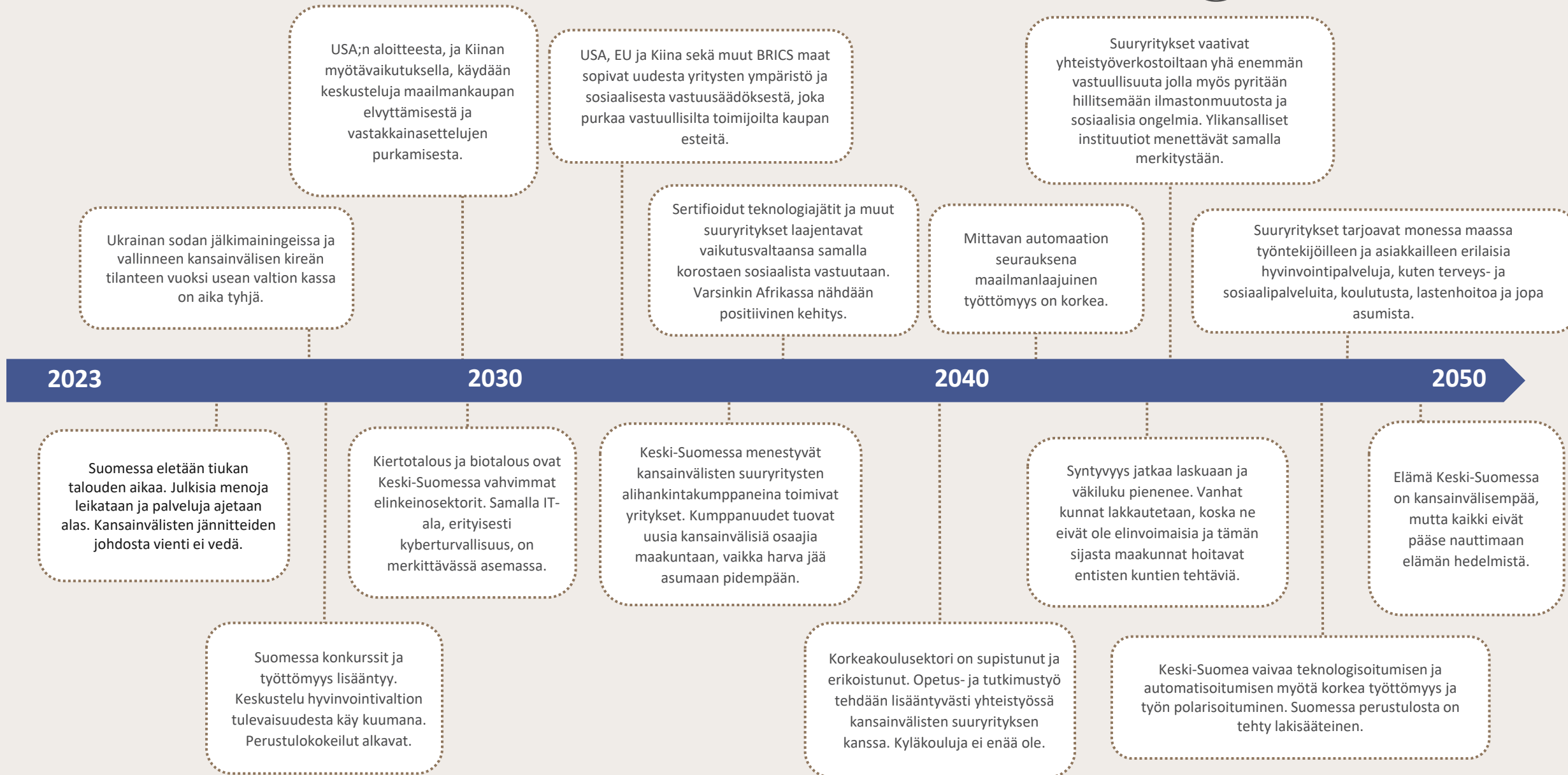
SKENAARION KITEYTYS

- Avoin globaali talous, suuryritysten voittokulku
- Vakaa turvallisuustilanne
- Vihreä siirtymä etenee suuryritysten johdolla
- Merkittäviä teknologisia läpimurtoja, ei sääntelyä
- Hyperautomatisaatio johtaa rakenteelliseen työttömyyteen
- Perustulo laajasti käytössä
- Julkinen sektori supistuu, terveyserot lisääntyvät.

Yritysvallan nousu ja luokkayhteiskunnan paluu

KESKI-SUOMEN LIITTO

TASAPAINOTTELUA KAKSINAPAISESSA MAAILMASSA

Valta	Kaksinapainen maailma, länsi yhtenäinen, Kiinan vaikutusvalta kasvaa
Ympäristö	Ilmastokriisiin vastataan blokkien sisällä
Teknologia	EU:n pyrkii omavaraisuuteen, teknologiainnovaatioiden painopiste Aasiassa
Hyvinvointi	Ennakoivaa terveydenhuoltoa EU:n terveysdataa hyödyntämällä

Joni kulkee metsän halki polkua pitkin, joka johtaa tämän Päijänteen rannalla sijaitsevaan älykotiin. Yllättäen rauha rikkoutuu, kun drone surahtaa ilmasta ja pudottaa pihalle oranssin paketin. Jonin mieli palaa vuosikymmenten taakse, kun hän oli vielä nuori ja maailma oli poliittisessa myllerryksessä. Joni, joka on viettänyt koko elämänsä Keski-Suomessa, on nähnyt alueen teknologisen muutoksen ja Suomen pyrkimykset navigoida maailmassa, jossa demokraattiset ja autoritaariset valtiot ovat yhä kauempana toisistaan. Nykyään Suomi on solminut entistä tiiviimmät suhteet USA:han, osittain Nato-jäsenyyden tuomien yhteistyömahdollisuuksien ansiosta. Kuitenkin maan sijainti ja taloudelliset intressit ovat vaatineet yhtä lailla yhteyksien ylläpitoa Kiinaan. Suomi on muiden Euroopan maiden tavoin hakenut turvaa EU:sta, jonka kasvava vaikutusvalta on kuitenkin rajoittanut kansallista päätöksentekoa merkittävästi. Nykyään Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa johdetaan täysin EU:n kautta ja presidentin rooli on vain muodollinen.

Maailmanpolitiikan epävakaas inspiroi Jonia aikanaan opiskelemaan maanpuolustusrobotiikkaa, alaa, johon hänen opinahjonsa sai EU:lta merkittävää tukea. Vaikka Joni on onnistunut pitämään kiinni kotimaahan työpaikastaan, monet hänen ystävästään ovat joko siirtyneet perustulon piiriin tai lähteneet etsimään töitä muualta Euroopasta. Viime vuonna Joni onnistui hakemaan EU:lta tukea perustaakseen yhteisöverkoston, joka organisoisi naapuriapua ja muita sosiaalisia palveluita. Joni toivoo, että pystyy tämän avulla tukemaan perustulolla toimeentulevia ja vähentämään Keski-Suomen polarisoitunutta ilmapiiriä.

Jonin saapuessa kotiinsa, tämän älyavustaja tervehtii ja kertoo: "Amalia pyysi kertomaan että on matkalla kotiin". Jonin vaimo Amalia on opettaja, joka on erikoistunut maahanmuuttajalasten koulutukseen. Keski-Suomen alueen monimuotoisuus on kasvanut ilmastonmuutoksen tuomien pakolaisten myötä ja myös Amalia on kotoisin Keniasta, jossa kuivuus ja ilmastonmuutos teki hänen kotiseudustaan asuinkelvottoman. Pian jo Amalian pirteä ääni kuuluu eteisestä, hän astuu keittiöön ja kysyy: "Onkohan meillä mitään syötävää." Joni tarkistaa jääkaapin näytöltä ja sanoo: "Jääkaappi ehdottaa hyönteispaistosta. Ainekset pitäisi olla valmiina." Amalia hymyilee: "Kuulostaa hyvältä. Siirrätkö reseptin älyliesiin." Joni huomauttaa: "On se uskomatonta, miten nykyään emme laita ollenkaan itse ruokaa, teknologia on kyllä helpottanut arkea. Tosin, muistatko sen kerran, kun vanha jääkaappimme suosi kiinalaisia tuotteita ja jakoi tietojamme ilman lupaa?" Amalia vastaa myöntävästi ja jatkaa "mutta jos nyt rehelliisiä ollaan, niin tämä uudempi saksalainen laite ei kyllä tunnista makumieltymyksiämme lainkaan yhtä hyvin kuin edellinen".

TASAPAINOTTELUA KAKSINAPAISESSA MAAILMASSA

GEOPOLITIikka, TURVALLISUUS JA TALOUS

- Demokraattisten ja autoritaaristen valtioiden välinen kuilu on syventynyt. Kestävyysskriisin hallinnassa erimielisyydet ovat vaikeuttaneet kansainvälistä yhteistyötä ja kilpailu energia-, raaka-aine- ja vesivaroista on lisännyt jännitteitä entisestään. Samaan aikaan populistiset liikkeet ovat ravistelleet monia demokratioita. Länsi on kuitenkin onnistunut pysymään yhtenäisenä. Vaikka EU:n tulevaisuudennäkymiä varjosti alkuun muutaman jäsenen ero unionista, tarjosi tämä lopulta mahdollisuuden EU:n uudistumiselle ja vahvistumiselle. EU on tiivistänyt yhteistyötään osaan Afrikan maihin, joissa vastustus Kiinan valtapyrkimyksiä kohtaan on lisääntynyt. Vaikka Euroopan ja Afrikan maiden välisen luottamuksen rakentaminen oli alkuun hidasta, on yhteistyön kulmakiveksi löydetty molemminpuolisen hyödyn tuottaminen. Blokkeihin jakautuneen globaalin talouden kasvu on tasaista, mutta hidasta. EU on ottanut aktiivisen roolin jäsenmaidensa talouspolitiikasta, tavoitteenaan varmistaa Euroopan kilpailukyky. EU:n merkitys on korostunut myös Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, ja presidentin rooli on muotoutunut aiempaa enemmän muodolliseksi. Myös yhteistyö Naton kanssa toimii Suomen turvallisuuspolitiikan perustana, ja Suomen panostukset puolustussektorille heijastavat tarvetta varautua muuttuviin geopolitiisiin tilanteisiin.
- **KESKI-SUOMI:** Keski-Suomeen on syntynyt kyber- ja puolustusteollisuuden keskittymiä, jotka ovat houkuttelleet korkean osaamisen yrityksiä, innovaatioita ja erikoistunutta työvoimaa alueelle. Tätä kasvua ja kehitystä on edelleen vahvistanut Naton pysyvä tukikohta alueella. Vaikkakin EU:n rahoitusta on nyt tarjolla enemmän kuin koskaan ennen, Brysselin rooli sen kohdentamisessa on kasvanut.

ILMASTONMUUTOS JA VIHREÄ SIIRTYMÄ

- Valtiovallalla ja sääntelyllä on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen torjumisessa. Ilmastokriisiin vastataan alueellisesti blokkien sisällä, Suomen kontekstissa EU tekee voimakkaasti omia toimiaan globaaliin ilmastokriisiin vastaamiseksi. Blokkien tekemät ilmastotoimet ovat keskenään heikosti optimoituja. EU pyrkii voimakkaasti omavaraisuuteen sekä materiaaleissa että teknologioissa, samalla korostaen vihreiden investointien merkitystä. EU:ssa myös koordinoidaan ratkaisua ilmastopakolaisuuden kasvavaan haasteeseen.
- **KESKI-SUOMI:** Ilmastopakolaisuuden myötä Keski-Suomi on aiempaa monikulttuurisempi. Ilmastonmuutosta ei ole saatu merkittävästi hidastettua ja äärimmäiset sääilmiöt ovat Keski-Suomessakin joka vuotinen ongelma.

TEKNOLOGIAKEHITYS JA TYÖELÄMÄ

- Kiinan tekoälyn kehityssuuntaus on ristiriidassa eurooppalaisten arvojen kanssa. Tämän seurauksena EU, yhdessä läntisten liittolaistensa kanssa, tavoittelee teknologista omavaraisuutta, jonka keskiössä ovat eettisyys ja reilu datatalous. Teknologian käyttöönottoon liittyy kasvavia turvallisuusriskejä, minkä vuoksi esimerkiksi kiinalaiseen teknologiaan suhtaudutaan lännessä varauksella. Kuitenkin kaikki eivät ole valmiita maksamaan korkeampaa hintalappua eurooppalaisesta teknologiasta. Suomessakin on havaittu harmaita markkinoita, joissa kaupataan edullista, mutta EU:ssa kiellettyä, Kiinassa valmistettua teknologiaa.
- EU:n jäsenvaltiot tiivistävät yhteistyötään työmarkkinoilla, pyrkien yhteisten sääntöjen ja standardien luomiseen. Tämä edistää työvoiman liikkuvuutta ja monimuotoisuutta EU:n sisällä. Teknologian kehittyessä asiantuntemus keskittyy yhä enemmän robotiikkaan, tekoälyn ja automaatioon, mutta työsuhteet ovat yhä enemmän projektiluonteisempia ja niiden määrä voi vaihdella. Vaikka automaatio ottaa askeleita eteenpäin, ihmistyötä tarvitaan yhä aloilla, joissa korostuvat inhimilliset tunneälytaidot, kuten opetuksessa ja kasvatuksessa.
- **KESKI-SUOMI:** Keski-Suomessa panostetaan korkean jalostusasteen tuotteiden ja teknologioiden vientimarkkinoihin. Etenkin puolustusteollisuuden ja kyberturvallisuusalan kasvu on kohentanut työllisyysnäkyviä paitsi Jyväskylässä, myös Jämsässä. Nämä alueet ovat kohonneet Suomen elinvoimaisuuden kärkeen. Siitä huolimatta maakunnan reuna-alueilla sekä matalammin koulutettujen keskuudessa monet elävät perustulolla.

SKENAARION KITEYTYS

- Kilpailevien blokkien talous, länsi yhtenäinen
- Vahva EU on vähentänyt merkittävästi kansallista päätäntävaltaa
- Alueelliset ratkaisut ympäristökriisiin
- EU:n pyrkii omavaraisuuteen, teknologiainnovaatioiden painopiste Aasiassa
- Korkean jalostusasteen tuotteiden ja teknologioiden vientimarkkinat
- Ennakoivaa terveydenhuoltoa EU:n terveysdataa hyödyntämällä

TASAPAINOTTELUA KAKSINAPAISESSA MAAILMASSA

VÄESTÖ- JA ALUERAKENNE

- Kaupungistuminen etenee tasaisemmin, ja kasvukolmion rinnalla menestyvät muutamat kaupunkikeskukset sekä yliopistokaupungit. Ilmastonmuutos aiheuttaa merkittäviä pakolaisvirtoja ja Suomi saa houkuteltua maahan työikäistä väestöä. Uudistetun kotouttamispolitiikan ansiosta maahanmuutto jakautuu tasaisemmin eri puolille Suomea. Alueellisissa keskuksissa työvoiman saatavuuden parantuminen tukee yritysten kasvua ja lisää kaupunkien elinvoimaa. Myös kohtuullisemmat asumiskustannukset parantavat maakuntakaupunkien kilpailukykyä suhteessa etelän kasvukolmioon.
- **KESKI-SUOMI:** Ilmastopakolaisia saapuu Keski-Suomeen runsain määrin, mutta samanaikaisesti maakunnan syntyvyys laskee ja etenkin reuna-alueiden palvelut sekä väestö vähenevät. Himos on kasvanut merkittäväksi matkailujätiksi sääilmiöiden pakottaessa matkailijat pois perinteisiltä lomakohteilta. Yhä useampi talvi on Keski-Suomessa lumeton, jonka vuoksi alueelle suuntaavat etenkin uusia elämyksiä hakevat, kuten extreme-urheilijat ja retkeilijät.

HYVINVOINTI

- Kahdet terveydenhuollon markkinat korostuvat edelleen ja myös muille palvelualueille muodostuu kahden kerroksen markkinoita. EU:n yhteistä terveysdataa hyödynnetään laajasti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, seurannassa ja ohjauksessa sekä terveyserojen supistamisessa. Yhteinen tietopohja auttaa tunnistamaan laajempia terveystyökaluja, kehittämään parempia hoitomuotoja ja ennaltaehkäisemään sairauksia. Oman terveyden vapaaehtoinen mittaaminen lisääntyy monien erilaisten laitteiden avulla.
- **KESKI-SUOMI:** Suomessa palveluverkoston supistuessa otetaan käyttöön uusi malli, jossa yhteiskuntaa hyödyntävästä käyttäytymisestä palkitaan, esimerkiksi sairaiden ja ikääntyneiden auttaminen. Keski-Suomessa uusia yhteisöverkostoja rakentuu paikallisesti ja erilaisilla alustoilla, ja näiden matalan kynnyksen järjestötoiminnan ja naapuriavun aktivoitumisella pyritään tukemaan etenkin perustulolla toimeentulevia työttömiä ja eläkeläisiä.

KOULUTUS JA OPPIMINEN

- Koulutuksen ja perustutkimuksen rahoitus on taattu Suomessa julkisen ja EU-rahoituksen kautta. EU:n rahoitus ohjaa voimakkaasti yliopistoja ja korkeakouluja pyrkimyksenä varmistaa EU:n kilpailukyky ja omavaraisuus kriittisillä aloilla. Tämän seurauksena on siirrytty kohti yhä erikoistuneempia oppilaitoksia. Koulutuksen aloituspaikkojen määrään ei ole tehty supistuksia. Korkean jalostusarvon tuotanto vaatii entistä osaavampia työntekijöitä ja tutkintojen arvo säilyy tältä osin vahvana. Tutkintopainotteisuus vähentyy kuitenkin kokonaisuudessaan muuttuvien työelämän tarpeiden seurauksena. Monilla aloilla taitojen jatkuva päivitys on tarpeellista erityisesti tekoälyn ja muun kehittyneen teknologian osaamistarpeiden muutosten takia.
- **KESKI-SUOMI:** Keski-Suomessa panostetaan muun muassa kyberturvallisuuteen, sotarobotiikkaan ja maanpuolustukseen liittyvään koulutukseen. Koulutuksiin hakeudutaan entistä enemmän muualta Euroopasta ja englannin kielisen koulutuksen tarjonta yleistyy.

ARVOT JA ARKI

- Suomalaisten arjessa voi aistia yhteiskunnallista levottomuutta ja epävarmuuden tunnetta, jotka juontuvat maailmanpoliittisista muutoksista. Siitä huolimatta suomalaisten sitoutuminen demokratiaan ja yhteistyöhön on vahvaa. Vaikka suhtautuminen EU:n on yleisesti myönteinen, on maassamme noussut esiin myös nationalistisia ja EU-kriittisiä ryhmittymiä.
- **KESKI-SUOMI:** Keski-Suomessa ilmapiiri on polarisoitunutta, vaikka EU-rahoituksen avulla on toteutettu monia onnistuneita investointeja, nämä eivät ole palvelleet kaikkien etuja.

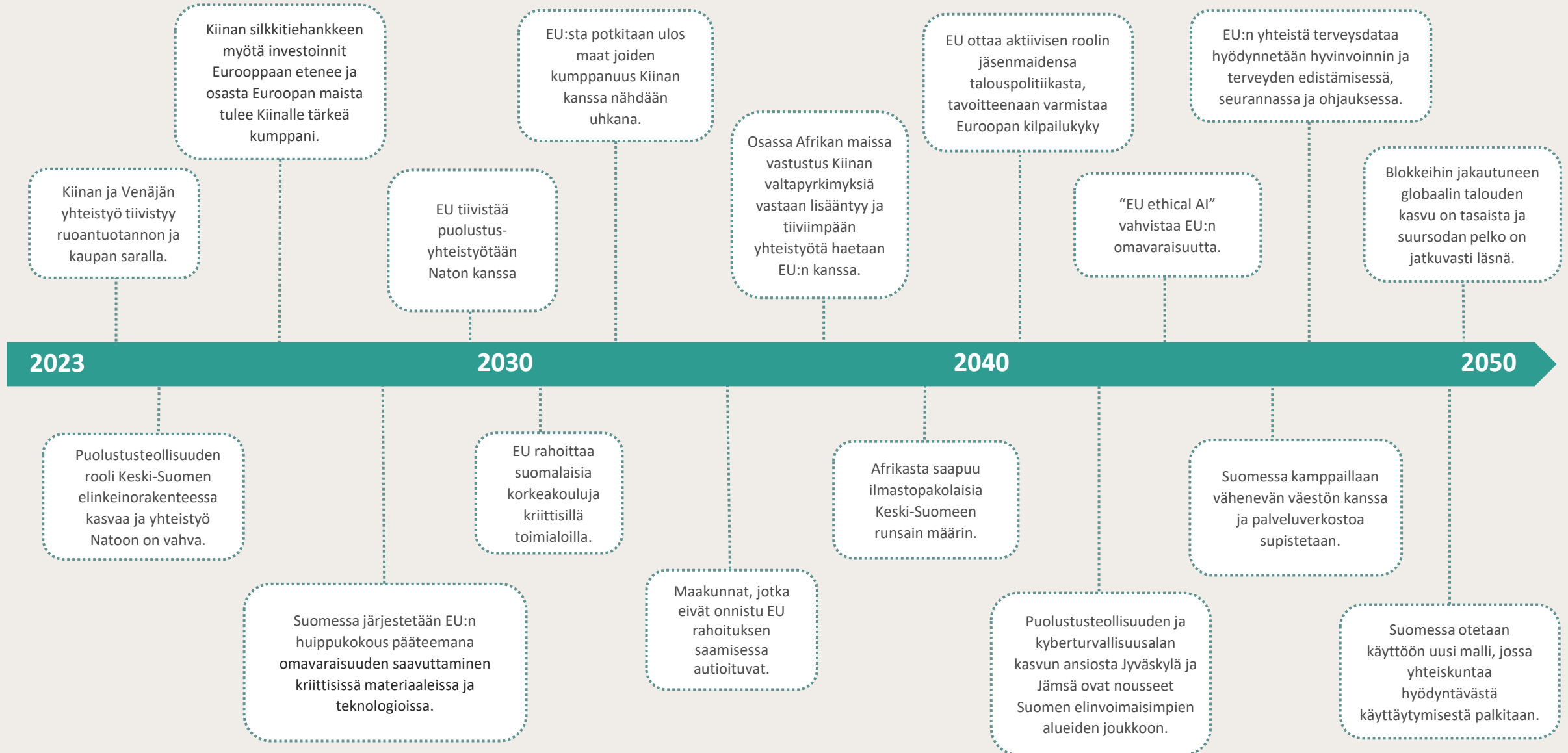
SKENAARION KITEYTYS

- Kilpailevien blokkien talous, länsi yhtenäinen
- Vahva EU on vähentänyt merkittävästi kansallista päätäntävaltaa
- Alueelliset ratkaisut ympäristökriisiin
- EU:n pyrkii omavaraisuuteen, teknologiainnovaatioiden painopiste Aasiassa
- Korkean jalostusasteen tuotteiden ja teknologioiden vientimarkkinat
- Ennakoivaa terveydenhuoltoa EU:n terveysdataa hyödyntämällä

Tasapainottelua kaksinapaisessa maailmassa

KESKI-SUOMEN LIITTO

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ KURJISTUVASSA EUROOPASSA

Valta	Valta sirpaloituu ja EU:n toimintakyky heikkoa
Ympäristö	Pohjoismainen yhteistyö vahvaa, yksilönvastuu korostuu
Teknologia	Teknologian kehitys ja työelämän muutos kokee vastaiskun
Hyvinvointi	Hyvinvointi laskee ja eriarvoistuu

Aila seisoo pienen omakotitalonsa edessä, kun Keski-Suomen järvimaiseman taivas alkaa hiljalleen tummua. Kauempana horisontissa Jyväskylän valot kimaltelevat. Hänen ylpeytensä, ekologiseksi peltoautomaatioksi muutettu viljapello, levittäytyy talon ympärille. Vaikka muu maailma oli kokenut moninaisia muutoksia, Aila oli löytänyt tasapainon perinteen ja uuden teknologian väliltä. Tämän ansiosta hän sai viljelyksestään rikkaan sadon ilman kemikaaleja ja turhaa resurssien kulutusta.

Talon sisältä kantautuu ääni. "Aila, haluaisitko kuulla päivän uutiset?" kysyy Tyyni, Ailan oma äniassistentti, joka pitää hänet ajan tasalla maailmantapahtumista. Tyyni alkaa kertoa päivän kohokohdista: "Pohjoismaiden yhteinen turvallisuusverkosto aloittaa harjoitukset Jämsässä", "Suomi ja Ruotsi syventävät kauppasuhteitaan", "Pariisi ja Berliini ristiriidassa: Onko EU hajoamassa lopullisesti?" ja "Britanniassa otetaan käyttöön uusi valvontalaki." Aila huokaisee syvään ja pyytää: "Tyyni, palaa takaisin soittamaan musiikkia." Hän muistaa jälleen, miksi oli valinnut syrjäisen elämäntavan. Tämän kaltaiset uutiset olivat nimenomaan syy sille, miksi Aila halusi muuttaa pois kaupungista, jossa ilmapiiri oli muuttunut uhkaavaksi. Kaupungissa asuessaan Aila osallistui säännöllisesti protesteihin, joissa vaadittiin enemmän toimia ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja demokratian vahvistamiseksi. Kun muutosta ei tapahtunut, päätti hän turhautuneena muuttaa maalle.

Eräänä päivänä Aila saa yhteydenoton paikalliselta yläasteelta Jyväskylästä, joka haluaa järjestää ekskursioon Ailan tilalle. Opettajat ovat kiinnostuneet näyttämään oppilailleen, miten uutta teknologiaa ja automatisaatiota voi hyödyntää ekologisessa viljelyssä. Vierailupäivänä sähköllä toimiva minibussi täynnä uteliaita oppilaita saapuu Ailan tilalle. Aila esittelee heille kuinka dronet kastelevat kasvimaata ja miten hän rakentaa AI-avusteisella 3D-tulostimella tarvittavat työkalut. Eräs poika kysyy Ailalta: "Miksi valitsit tämän elämäntavan, kun olisit voinut jäädä kaupunkiin?" Aila hymyilee ja vastaa: "Täällä voin kuunnella hiljaisuutta ja löytää vastauksia, joita kaupungin hälinä ei voinut tarjota." Todellisuudessa Aila on viime aikoina pohtinut, tulisiko hänen muuttaa takaisin kaupunkiin. Ailan tytär on jo monta vuotta toivonut tätä, sillä Ailan terveys on alkanut reistailemaan. Ailalla ei ole varaa yksityiseen vakuutukseen, joten hän joutuu turvautumaan julkiseen terveydenhuoltoon. Viime kerralla kun Aila sairastui, joutui hän matkustamaan jatkuvasti Jyväskylään hoitotoimenpiteisiin joita ei etävastaanotolla voitu tehdä. "Ei valtiolla tai maakunnalla ole enää rahaa ylläpitää kunnon hoivajärjestelmää, eikä juuri mitään muutakaan", manailee hän usein tyttärelleen. Koululaisten lähdettyä Ailan assistentin ääni ilmoittaa "Pohjoismaiden vihreä säätiö on lähettänyt sinulle palkkion työstäsi vihreän viljelyn eteen", Aila ilahtuu ja pohtii, ehkä minun ei tarvitsekaan muuttaa takaisin kaupunkiin, ainakaan vielä.

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ KURJISTUVASSA EUROOPASSA

GEOPOLITIikka, TURVALLISUUS JA TALOUS

- Euroopassa konfliktit yleistyvät. USA on kääntänyt selkensä Euroopalle ja käy omaa taistoaan Kiinan kanssa "America first" -periaatteella. EU-valtiot eivät löydä yhtenäistä linjaa ja EU:n merkitys ja toimintakyky heikkenee jäsenpaon myötä. Kiina, sen sijaan, on astunut rohkeasti kansainvälisen näyttämön eturiviin, kasvattaen taloudellista, poliittista ja sotilaallista vaikutusvaltaansa. Globaali epävarmuus ja suurvaltapolitiikan muutokset ovat johtaneet siihen, että monet maat suuntaavat katseensa sisänpäin. Luottamuspuolan vuoksi maat pyrkivät vahvistamaan omavaraisuuttaan ja palauttamaan kriittistä teollisuustuotantoa kotimaahan. Protektionismi on voimistunut merkittävästi ja luottamuksen rapautuminen on johtanut kansainvälisen kaupan vähenemiseen. Kuitenkin Pohjoismaissa yhteistyö on voimakasta kaikilla alueilla ja vientiä harjoitetaan naapurimaiden kesken. Demokratian periaatteet ovat monissa maissa murenemassa, ja autoritaariset hallintomallit alkavat saada jalansijaa. Turvattomuuden lisääntyessä vahvat ja karismaattiset johtajat sekä tehokas päätöksenteko kasvattaa suosiotaan. Myös Euroopassa turvallisuuden nimissä on otettu käyttöön yhä kattavampia valvontajärjestelmiä, kansalaisten jokapäiväistä elämää monitoroidaan ja yksityisyyden suojan rajat ovat muuttumassa. Tämä uusi todellisuus herättää monissa pelkoa, mutta toiset näkevät sen tarpeellisena keinona ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta.
- **KESKI-SUOMI:** Yhteistyö muihin Pohjoismaihin sekä Baltian maihin tiivistyy. Keski-Suomessa vientivetoisten suuryritysten kansainvälinen kauppa kuihtuu. Kysyntä keskittyy kotimaan markkinoiden lisäksi muihin Pohjoismaihin.

ILMASTONMUUTOS JA VIHREÄ SIIRTYMÄ

- Maapallo menossa kohti hallitsematonta ilmaston lämpenemistä ja kuivuus, myrskyt ja tulvat yleistyvät kansainvälisen yhteistyön ollessa heikkoa. EU on sisäisesti hajanainen ilmastotoimien suhteen ja kansallinen opportunisti hallitsee ilmatilaa. Suomen yhteistyö muihin Pohjoismaihin tiivistyy ja yhdessä nämä panostavat uusiutuvaan energiaan ja vetytalouteen. Kiinasta lähtöisin oleva valvontajärjestelmä leviää laajasti ja hiilijalanjälkeä aletaan mitata yhä enemmän yksilötasolla. Tämän seurauksena vastuullisuudesta palkitaan ja vastuuttomasta toiminnasta rankaistetaan, jonka avulla yksilöitä ja yrityksiä painostetaan vähentämään ympäristövaikutuksiaan ja ottamaan vastuuta omasta kulutuksestaan. Tällä on lopulta positiivinen vaikutus ilmastoon.
- **KESKI-SUOMI:** Keski-Suomessa vihreä siirtymä etenee, mutta ei olla onnistuttu edelläkävijänä toimimisessa. Äärimmäiset sääolosuhteet, kuten myrskyt, tulvat ja helleaallot, haastavat keskisuomalaista maataloutta, mikä synnyttää myös uusia innovaatioita. Pohjoismaissa otetaan käyttöön oma social credit -järjestelmä, jolla pyritään hallitsemaan päästöjä palkitsemisen kautta.

TEKNOLOGIAKEHITYS JA TYÖELÄMÄ

- Teknologian kehittyminen ja automatisaatio lisääntyy ja rutiininomaisia prosesseja automatisoidaan. Tekoälyä käytetään täydentämään, mutta ei korvaamaan ihmisten kykyjä. Päätöksenteko tehostuu AI-avusteisten järjestelmien avulla, mutta monimutkaisimmat asiat vaativat edelleen asiantuntijoiden työpanoksen. Perinteinen palkkatyömalli säilyy toimeentulon lähteenä valtaosalle väestöstä ja työsuhteet ovat tasaisia. Merkittävä osa työstä pysyy paikallisena, mutta yhteistyötä tehdään tiiviisti Pohjoismaiden välillä. Tämän myötä Ruotsista on tullut tiiviin pohjoismaisen yhteistyön myötä hyvin yleinen kieli yrityselämässä.
- **KESKI-SUOMI:** Keski-Suomen työllisyystilanne on kohtuullisella tasolla. Kohtaanto-ongelma on olemassa, mutta se on verrattain lievä eikä johda merkittäviin yli- tai alitarjontatilanteisiin. Alueella säilyy työvoimaintensiivisten alojen työntekijät esim. maatalouden merkitys on kasvanut myös huoltovarmuuden näkökulmasta. Myös vihreän energian tuotannosta on kasvanut merkittävä teollisuuden ala, joka luo uusia työpaikkoja. Myös ihmislähtöisen teknologian ja hyvinvointitekniikkaosaamisen merkitys Keski-Suomessa on kasvanut.

SKENAARION KITEYTYS

- Konfliktinen maailma ja kiristynyt turvallisuustilanne
- Hajanainen länsi, Kiinan vaikutusvalta vahvistuu
- Useat demokraattiset valtiot siirtyneet kohti autoritaarista hallintomallia
- Pohjoismainen yhteistyö on voimakasta kaikilla alueilla ja vientiä harjoitetaan naapurimaiden kesken
- Työelämän muutos kokee vastaiskun
- Hyvinvointi laskee ja eriarvoistuu

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ KURJISTUVASSA EUROOPASSA

VÄESTÖ- JA ALUERAKENNE

- Kaupungistuminen ja väestön keskittymiskehitys hidastuu. Valtio pyrkii tukemaan turvallisuuspoliittisesti keskeisiä alueita Suomessa, ja ottaa käyttöön vero- ym. taloudellisia kannustimia, joilla työikäistä väestöä kannustetaan asumaan myös kasvukeskusten ulkopuolella. Kotimaisen ruuantuotannon kasvu, vihreän siirtymän investoinnit ja uudelleenteollistuminen lisäävät taloudellista aktiivisuutta syrjäisemmillä seuduilla. Arvojen muutos perheissä johtaa asumaan lähemmäs luontoa. Pohjoismaat koordinoivat yhdessä ilmastopakolaisten vastaanottamista, mutta maahanmuutto kasvattaa Suomen väestöä vain maltillisesti. Osana kotouttamispolitiikkaa valtio ohjaa tulijoita syrjäisemmille seuduille hallitsemattoman kaupungistumisen lieveilmiöiden ehkäisemiseksi.
- **KESKI-SUOMI:** Keski-Suomessa syntyvyys on laskenut, mutta maahanmuuttajien määrä on vuosien aikana kasvanut, kuitenkin vain maltillisesti. Muun muassa Jyväskylä ja Kuopio ovat voimakkaasti ajamassa uutta hallinnollista mallia, missä Keski- ja Itä-Suomeen muodostuisi yhtenäinen hallinnollinen kokonaisuus.

HYVINVOINTI

- Toiminnan fokusta ei saada rahapulan, suurten rakennemuutosten ja akuuttien kriisien takia siirrettyä kohti hyvinvoinnin kokonaisvaltaista edistämistä. Julkinen terveydenhuolto on koetuksella ja resurssit menevät lyhytjänteisempään sairaanhoitoon ja ennaltaehkäisevä tekeminen jää vajavaiseksi. Yksityisten vakuutusten määrä kasvaa voimakkaasti. Terveysvakuutuksia tarjoavat työpaikat, mutta työttömät joutuvat ottamaan vakuutuksen yksityisiltä markkinoilta. Julkisia palveluita tuotetaan niin tasapuolisesti kuin mahdollista, kuitenkin terveyserot ovat kasvaneet. Terveyden ja hyvinvoinnin tila korreloi yhä vahvemmin sosiaalisen tai taloudellisen aseman kanssa.
- **KESKI-SUOMI:** Hyvinvointierot ovat kasvaneet myös Keski-Suomessa ja erityisesti maakunnan reuna-alueilla hyvinvointi on aiempaa huonommalla tasolla. Samalla perheet ottavat enemmän vastuuta läheistensä hyvinvoinnista ja terveydestä, kuitenkin moni perheetön uhkaa jäädä avun ulkopuolelle.

KOULUTUS JA OPPIMINEN

- Julkinen sektori pysyy edelleen merkittävimpänä koulutuksen järjestäjänä ja tutkinnot säilyttävät asemansa, mutta koulutuksen rahoitusta kavennetaan ja kohdennetaan palvelemaan kriittisimpiä toimialoja. Korkeakoulutettavien määrä Suomessa vähentyy. Vaikka opetus tapahtuu osittain digitaalisesti, perinteinen lähiopetus on edelleen merkittävässä asemassa, sillä tämän on todettu tukevan opiskelijoiden mielenterveyttä ja yhteisöllisyyden tunnetta. Myöskin toisen asteen koulutuksen perässä muutetaan yhä useammin yliopistokaupunkeihin ja maakuntakeskuksiin. Ylemmän korkeakoulutuksen itserahoittaminen yleistyy ja lukuvuosimaksujen myötä koulutus eriarvoistuu ja sosioekonominen periytyminen lisääntyy. Monet nuoret ovat halukkaita maksamaan itseään kiinnostavista opinnoista, vaikka työnsaanti ole näissä ole taattu.
- **KESKI-SUOMI:** Korkeakoulutettavien määrä maakunnassa on vähentynyt ja korkeakoulut ovat aiempaa erikoistuneempia. Jyväskylässä opiskelijoiden määrä on kuitenkin jonkin verran kasvanut, sillä useammat maakunnan toisen asteen oppilaitokset ovat Jyväskylässä.

ARVOT JA ARKI

- Kasvava eriarvoisuus, lisääntyvät kriisit ja turvattomuus ovat johtaneet protestien lisääntymiseen ja samalla arvot ovat polarisoituneet voimakkaammin. Turvallisuudentunteen kyseenalaistuessa auttamishalu oman viiteryhmän ulkopuolisia ihmisiä kohtaan vähenee ja perhe ja oma lähipiiri nousee keskiöön.
- **KESKI-SUOMI:** Kaupunkien ja maaseudun, koulutettujen ja kouluttamattomien sekä eri kieliryhmien välillä olevat jakolinjat syvenevät.

SKENAARION KITEYTYS

- Konfliktinen maailma ja kiristynyt turvallisuustilanne
- Hajanainen länsi, Kiinan vaikutusvalta vahvistuu
- Useat demokraattiset valtiot siirtyneet kohti autoritaarista hallintomallia
- Pohjoismainen yhteistyö on voimakasta kaikilla alueilla ja vientiä harjoitetaan naapurimaiden kesken
- Työelämän muutos kokee vastaiskun
- Hyvinvointi laskee ja eriarvoistuu

Pohjoismainen yhteistyö kurjistuvassa Euroopassa

KESKI-SUOMEN LIITTO

